

Міністерство охорони здоров'я України
Вищий державний навчальний заклад України
«Українська медична стоматологічна академія»

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВИБІР - НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА РОЗВИТКУ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Матеріали навчально-методичної конференції

Полтава - 2013

КРИТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Гаврильєв В.М., Бойко І.В., Соколова Н.А.

ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія»

Після семи років «інтенсивного» приєднання України до Болонського процесу можна констатувати, що це приєднання так і не відбулося, всупереч очікуванням керівників освіти України про завершення цього переходу т 2010 році.

Ключові слова: Сорбонська декларація, Болонський процес, євроінтеграція, європейська система вищої освіти.

Сорбонська декларація (25 травня 1998 року, м. Париж, Сорбонна) поклала початок процесам євроінтеграції освіти. Спільна Декларація про гармонізацію архітектури європейської системи вищої освіти обґрунтовує створення Зони європейської вищої освіти як основного шляху розвитку мобільності громадян із можливістю їх працевлаштування для загального розвитку континенту. Тим самим погоджено і схвалено створення загальної системи освіти, націленої на поліпшення її зовнішнього визнання, полегшення мобільності студентів, а також на розширення можливостей їх працевлаштування.

Як відомо, Декларацію підписали міністри європейських країн, які взяли участь у святкуванні ювілею Університету Парижа. Декларація витримана в патетичних тонах і забезпечує «прекрасну можливість брати участь у спробі створення Зони європейської вищої освіти, де національні особливості й спільні інтереси можуть взаємодіяти й посилювати один одного для вигоди Європи, її студентів та, в більш загальному сенсі, її громадян. Запрошуються інші держави - члени Євросоюзу та інші європейські країни приєднатися для досягнення цієї мети, а всі європейські університети - об'єднатися для підсилення становища Європи у світі через плавне регульоване поліпшення й модифікацію освіти для своїх громадян».

Міністри не могли передбачити, що вже ближчим часом Європу роздиратимуть конфлікти і суперечності, не врахували наслідків світової економічної кризи та багатьох інших катастроф, що спіткали Європу та очікують на нас у майбутньому, а тому їхні проекти сьогодні виглядають сумнівними і не можуть ураховуватися як указівки для інших країн. Болонська конвенція, спільна заява європейських міністрів освіти 18-19 червня 1999 року створила зону європейської вищої освіти. З української точки зору, можна погодитись лише з деякими її положеннями.

Прийняття системи зрозумілих ступенів і ступенів, які можна легко зіставити, в тому числі через упровадження додатка до диплома, для забезпечення можливості працевлаштування європейських громадян і підвищення міжнародної конкурентоздатності європейської системи вищої освіти.

Прийняття системи, що ґрунтується, за своєю суттю, на двох основних циклах - доступневуому і післяступеневому. Доступ до іншого циклу буде вимагати успішного завершення першого циклу навчання тривалістю не менше трьох років. Ступінь, отриманий після першого циклу, має бути затребуваним на європейському ринку праці як кваліфікація відповідного рівня. Наступний цикл повинен вести до отримання ступеня магістра і/або ступеня доктора, як це прийнято в багатьох європейських країнах.

Запровадження системи кредитів за типом ЕСТЄ - європейської системи кредиту залікових одиниць трудомісткості як відповідного засобу підтримки широкомасштабної студентської мобільності. Кредити можуть бути отримані також і в рамках освіти, яка не є вищою, залучаючи навчання протягом усього життя, якщо вони визнаються зацікавленими університетами, які приймають на навчання.

Сприяння мобільності шляхом подолання перешкод ефективному здійсненню вільного пересування, звертаючи увагу на таке: студентам повинен бути забезпечений доступ до можливості отримання освіти і практичної підготовки, а також до відповідних супутніх послуг; викладачам, дослідникам і адміністративному персоналові мають бути забезпечені визнання й зарахування часу, який затрачений на провадження досліджень, викладання і стажування в європейському регіоні, без заподіяння шкоди їхнім правам, що встановлені законом.

Сприяння європейському співробітництву в забезпеченні якості освіти з метою розробки критеріїв і методологій, що легко зіставляються між собою.

Сприяння необхідним європейським баченням у вищій освіті, особливо щодо розвитку навчальних планів, міжінституційного співробітництва, схем мобільності, спільних програм навчання, практичної підготовки й провадження наукових досліджень.

У 2010 році Україна зобов'язалася завершити перехід на систему європейських стандартів вищої освіти. Та, за великим рахунком, цей перехід ще й не розпочинався.

Конференція європейських вищих навчальних закладів і освітніх організацій (29-30 березня 2001 року, м. Саламанка) започатковує основні напрями формування майбутнього. Вищі навчальні заклади звертаються до урядів із проханням полегшувати і заохочувати зміни, забезпечувати рамки для

координації і керівництва зближенням із урахуванням національних і європейських особливостей. Вони підтверджують свою здатність і готовність ініціювати і підтримувати прогрес спільними зусиллями: здійснити переоцінку вищої освіти і наукових досліджень для всієї Європи; реорганізувати вищу освіту загалом і поновити програми зокрема; розвивати й базувати вищу освіту на основі наукових досліджень; виробити взаємоприйнятні механізми для оцінки, гарантії та підтвердження якості; послуговуватися загальними термінами європейського виміру і забезпечувати сумісність різних інститутів, програм, ступенів; сприяти мобільності студентів, персоналу й можливості працевлаштування випускників у Європі; підтримувати зусилля з модернізації університетів у країнах, де є гострі проблеми щодо входження в Зону європейської вищої освіти; провадити зміни, будучи відкритими, привабливими, конкурентоздатними вдома, в Європі й у світі; дотримуватися позиції, що вища освіта має бути відповідальною перед суспільством.

На жаль, законодавство України про вищу освіту продовжує залишатися декларативним і зарегламентованим. На його основі не можна здійснити перетворень, що впливають із європейських критеріїв якості вищої освіти.

Європейські міністри заявили, що Болонський процес має розвиватися не методом кавалерійського нападу, а поступовими кроками, де кожен наступний впливає з попереднього. Була рекомендована така послідовність: прийняття системи легко зрозумілих і сумірних ступенів; прийняття системи, заснованої на двох основних циклах; заснування системи кредитів; забезпечення мобільності; сприяння європейському співробітництву в забезпеченні якості; сприяння європейському підходу до вищої освіти. Крім того, міністри акцентували увагу на таких позиціях: перехід на навчання впродовж усього життя (впровадження системи безперервної освіти); сприяння забезпеченню привабливості Зони європейської вищої освіти; енергійне продовження Болонського процесу.

Комюніке конференції міністрів, відповідальних за вищу освіту, 19-20 вересня 2003 року (м. Берлін) ствердило створення загальноєвропейського простору вищої освіти. Міністри дійшли згоди з приводу загальних завдань для створення узгодженого єдиного загальноєвропейського простору вищої освіти до 2010 року. На попередній конференції (Прага, 19 травня 2001 р.) кількість завдань було збільшено і було підтвержене зобов'язання створити загальноєвропейський простір вищої освіти до 2010 р. Розглянуто досягнуті результати, визначено пріоритети і нові завдання на майбутнє з метою прискорення процесу встановлення загальноєвропейського простору вищої освіти. Були прийняті такі положення, принципи і пріоритети:

міністри визнають фундаментальну роль вишів і студентських організацій у розвитку загальноєвропейського простору вищої освіти;

міністри підкреслюють важливість усіх елементів Болонського процесу для створення загальноєвропейського простору вищої освіти і наголошують на необхідності активізувати зусилля на рівні вишів, національному і загальноєвропейському рівнях;

міністри також підкреслюють, що відповідно до принципу інституційної автономії основна відповідальність за забезпечення якості лежить на кожному з вишів, що є основою для реальної підзвітності академічної системи в рамках національної системи якості.

Звісно, проаналізовані документи для Європи є закономірними і потрібними. Вони впливають з їхньої логіки життя, підсумовують пройдене і відкривають шляхи до майбутнього. Але Україна - інша держава, яка має свої національні традиції, свої закони, тому Україна до стрімкого впровадження цього процесу виявилася не готовою. Потрібно ще багато часу та зусиль, щоб ефективно завершити цей процес.

Список використаної літератури

1. Ван дер Венде М. К. Болонская декларация: расширение доступности и повышение конкурентоспособности высшего образования в Европе / М. К. Ван дер Венде // Высшее образование в Европе. - 2000. - № 3, т. XXV.
2. Долженко О. В. Сорбоннская и Болонская декларации: информация к размышлению / О. В. Долженко // Вестник высшей школы: Alma mater. - 2000. - № 6. - С. 19-20.
3. Підласий І. П. Поглиблення євроінтеграції української системи вищої технічної освіти [Електронний ресурс] : [посіб.] / І. П. Підласий, А. І. Підласий; М-во освіти і науки України, Черкас, держ. технол. ун-т. - Черкаси : ЧДТУ, 2010. - 123 с.